

Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen hyväksyminen

5724/00.04/2024

Aluehallitus 25.09.2024 § 202

Lisätiedot	Strategiajohtaja Ilkka Pirskanen ilkka.pirskanen@siunsote.fi Puh. 013 330 4500
Päätösehdotus	Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi: Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se hyväksyy Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen ja määrää sen tulemaan voimaan 1.12.2024 alkaen.
Päätös	Hyväksyttiin.
Selostus	Yhteistyösopimuksen lainsäädännöllinen tausta Hyvinvointialueet on lainsäädännöllisesti jaettu viiteen yhteistyöalueeseen. Jokaisella alueella on yksi yliopistollinen sairaala. Itä-Suomen yhteistyöalueeseen kuuluu Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon hyvinvointialueet. Hyvinvointialueiden yhteistyöstä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 5 luvussa. Tämän lisäksi valtioneuvosto on antanut asetuksen yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta, joka on tullut voimaan 1.7.2023 alkaen. Yhteistyöalueen on laadittava yhteistyösopimus valtuustokausittain ja kunkin hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyy sopimuksen. Sopimus astuu voimaan, kun kaikki aluevaltuustot ovat sen hyväksyneet. Ministeriöiden asettaman aikataulun mukaisesti kaikkien yhteistyöalueiden tulee hyväksyä ensimmäinen yhteistyösopimus vuoden 2024 loppuun mennessä. Ennen yhteistyösopimuksen hyväksymistä alueiden on kuultava sosiaali- ja terveysministeriötä. Yhteistyösopimuksen toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön ja yhteistyöalueen hyvinvointialueiden välisissä neuvotteluissa, johon osallistuvat myös valtiovarainministeriö ja sisäministeriö. Yhteistyösopimuksen on edistettävä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta, tuottavuutta, laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta, tarpeenmukaisuutta, yhdenvertaista saatavuutta, kielellisiä oikeuksia sekä palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta. Sopimuksessa on lisäksi varmistettava, että yhteistyösopimuksen perusteella sosiaali- ja terveydenhuoltoa antavassa

toimintayksikössä on tehtävän hoitamiseksi riittävät taloudelliset ja henkilöstövoimavarat sekä osaaminen.

Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen valmistelu

Itä-Suomen yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen valmistelu on tehty vuosien 2023-2024 aikana. Sopimusvalmistelua ovat johtaneet neljän hyvinvointialueen hyvinvointialuejohtajat. Sopimusvalmistelua on ohjannut johtoryhmä, johon on kuulunut neljän hyvinvointialueen aluehallitusten puheenjohtajat, hyvinvointialuejohtajat sekä konserni- tai strategiajohtajat. Konserni- ja strategiajohtajista koostuva työryhmä on koordinoanut sopimuksen valmistelua yhdessä sopimusvalmistelua varten asetettujen alatyöryhmien puheenjohtajien kanssa. Valmistelun alatyöryhmiä oli yhteensä kahdeksan ja niiden tehtäväalueet vastasivat lainsäädännön asettamia sopimuksen sisältövaatimuksia. Alatyöryhmissä oli kaikkien neljän hyvinvointialueen edustus tasapuolisesti. Lisäksi mm. koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan alatyöryhmässä oli edustajat yhteistyöalueen yliopistoista, ammattikorkeakouluista ja sosiaalialan osaamiskeskuksista. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 35 § mukaisesti yliopistollista sairaalaa ylläpitävä Pohjois-Savon hyvinvointialue hoiti yhteistyösopimuksen laatimisen edellyttämät hallinnointitehtävät. Valmisteluun nimetyt alatyöryhmät ja niiden puheenjohtajat olivat seuraavat:

- Harvoin tarvittava tai erityisen vaativa sosiaali- ja terveydenhuolto: Työryhmän puheenjohtaja, toimialuejohtaja Susanna Wilen (Pohjois-Karjala),
- Koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta: Työryhmän puheenjohtaja, tutkimus- ja innovaatiojohtaja Juha Töyräs (Pohjois-Savo)
- Yhteistyö sähköisissä palveluissa ja tietojärjestelmissä: Työryhmän puheenjohtaja, tietohallintojohtaja Ari-Pekka Paananen (Keski-Suomi)
- Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautuminen: Työryhmän puheenjohtaja, vastaava lääkäri Antti Hedman (Pohjois-Savo)
- Erikoissairaanhoidon ja muun henkilöstön ja osaamisen varmistaminen: Työryhmän puheenjohtaja, henkilöstöjohtaja Petri Alaluusua (Etelä-Savo)
- Sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmien arviointi: Työryhmän puheenjohtaja, johtajaylilääkäri Heikki Miettinen (Keski-Suomi)
- Laajakantoiset investoinnit: Työryhmän puheenjohtaja, toimialuejohtaja Ismo Rouvinen (Pohjois-Karjala)
- Tukipalvelut (lääkinnälliset ja muut): Työryhmän puheenjohtaja, tila- ja tukipalvelujohtaja Veli Matti Thure (Etelä-Savo)

Valmistelun tilannekatsauksia on käsitelty säännöllisesti valmistelua ohjaavan johtoryhmän lisäksi hyvinvointialueiden aluehallitusten seminaareissa. Ensimmäinen yhteistyösopimuksen valmisteluun liittyvä neuvottelu ministeriöiden kanssa käytiin 15.12.2023. Neuvottelujen jälkeen täsmennettyä sopimusluonnosta käsiteltiin yhteistyöalueen aluehallitusten yhteisessä seminaarissa Vaalijalassa 9.2.2024. Seminaarin perusteella sopimusluonnosta täsmennettiin ja se toimitettiin sosiaali- ja terveysministeriölle lausuttavaksi 30.4.2024. Ennen virallista lausuntopyyntöä sopimusvalmistelusta käytiin vuoropuhelua sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi

sopimusluonnoksesta oheisliitteenä olevan lausunnon 17.5.2024. Lausunto oli pääosin myönteinen. Lausunnossa esitetyt muutostarpeet on huomioitu päätöksentekoon tuotavassa yhteistyösopimuksessa.

Päätettävänä oleva yhteistyösopimus on valmisteltu vastaamaan lainsäädännössä asetettuja tavoitteita. Lakisääteisten velvoitteiden täyttämisen lisäksi tavoitteena on hyvinvointialueiden strateginen kumppanuus siten, että yhteistyö tuottaa kaikille yhteistyöalueen hyvinvointialueille lisäarvoa edistäen samalla koko yhteistyöalueen etua. Yhteistyöllä pyritään välttämään epätarkoituksenmukaista hyvinvointialueiden keskinäistä kilpailua. Yhteistyö on ratkaisuhakuista ja se tapahtuu kaikilla organisaatioiden tasoilla. Hyvinvointialueiden omat strategiat ovat ohjanneet sopimusvalmistelua ja sopimuksen sisältöä.

Nyt päätettävänä on Itä-Suomen yhteistyöalueen ensimmäinen yhteistyösopimus. Yhteistyösopimuksen laatimista on haastanut se, että hyvinvointialueiden omat sisäiset prosessit ja menettelytavat ovat olleet osin vielä keskeneräisiä hyvinvointialueuudistuksen jälkeisellä ensimmäisellä valtuustokaudella. Sopimusvalmistelulla ei myöskään ole ollut vielä kansallisia käytäntöjä. Tämän vuoksi itse sopimusprosessi on ollut merkityksellinen ja luonut yhteistyörakenteita ja yhtenäisiä käytäntöjä yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sekä hyvinvointialueiden ja ministeriöiden kesken. Nämä ovat omalta osaltaan edistämässä laadukasta yhteistyötä tulevaisuudessa ja luo hyvät edellytykset yhteistyösopimuksen uudistamiselle seuraavalla valtuustokaudella. Huomionarvoista on myös se, että tämä yhteistyösopimus ei kata kaikkea hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä.

Yhteistyösopimuksen keskeinen sisältö

Yhteistyösopimuksen sisältö on laadittu vastaamaan lainsäädännön sisältövaatimuksia ja sen lisäksi jokaisesta sopimuksen osa-alueesta on kuvattu strateginen yhteistyövisio. Kyseessä on valtuustokausittain hyväksyttävä valtuustotasoinen asiakirja, jonka vuoksi sopimuskirjaukset ovat yleisellä tasolla ja ne ovat luonteeltaan periaatteellisia. Konkreettiset päätökset esim. hankintayhteistyöstä tehdään hankintalainsäädännön ja kunkin hyvinvointialueen oman hallintosäännön tai muun toimivaltajaon mukaisesti. Seuraavassa on keskeisiä nostoja yhteistyösopimuksen sisällöstä:

- Yhteinen tavoite on vaikuttaa siihen, että Itä-Suomen yhteistyöalueen nimi muutetaan tulevaisuudessa Järvi-Suomen yhteistyöalueeksi.
- Kuopion yliopistollisen sairaalan kansallista asemaa tulee vahvistaa ja jokaisella hyvinvointialueella on jatkossakin oma laajan päivystyksen keskussairaala.
- Itä-Suomen yhteistyöalue laatii erikoissairaanhoidon työnjakoselvityksen vuoden 2025 aikana. Selvityksessä huomioidaan kansallinen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelureformi ja käynnissä oleva lainsäädäntövalmistelu. Nykyistä työnjakoa ei nyt hyväksyttävässä sopimuksessa esitetä muutettavaksi.

- Yhteishankintoja ja hankintayhteistyötä lisätään tavoitteena parantaa hankintojen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta. Yhteistyötä lisätään ennen kaikkia aine-, tarvike- ja tavarahankinnoissa sekä tukipalveluissa.
- Yhteistyötä sähköisten palveluiden osalta tiivistetään entisestään. Mm. syksyllä 2023 tehdyn asiakas- ja potilastietojärjestelmäselvityksen pohjalta laaditaan yhteinen investointisuunnitelma, jonka puitteissa laaja-alaiset tietojärjestelmät yhtenäistetään vuoteen 2035 mennessä.
- TKKI-toimintojen yhteistyötä tiivistetään yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sekä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen sekä muiden oppilaitosten kesken.

Sopimuksen toteuttamisella tavoitellaan toiminnallisten hyötyjen lisäksi taloudellisia hyötyjä. Merkittävimmät taloudelliset hyödyt on arvioitu saatavan yhteishankinnoista sekä yhteistyössä sähköisissä palveluissa ja tietojärjestelmissä. Yhteistyösopimukseen sisältyvien toimenpiteiden kustannusvaikutuksia arvioidaan yhteistyöalueen johtoryhmässä. Arviota päivitetään ja kustannusvaikutuksia seurataan sopimuksen toimeenpanon aikana.

Sopimuksen voimassaolo ja seuranta

Ministeriöiden asettaman aikataulun mukaisesti ensimmäinen yhteistyösopimus tulee olla hyväksytty vuoden 2024 loppuun mennessä. Tämän jälkeen yhteistyösopimus tulee käsitellä ja hyväksyä kerran valtuustokaudessa yhteistyöalueen hyvinvointialueen aluevaltuustoissa. Sopimuksen voimassaoloaika on määrätty vuoden 2028 loppuun tai uuden sopimuksen valmistumiseen saakka.

Sopimuksen seurannasta ja toimeenpanosta vastaa johtoryhmä, joka koostuu Itä-Suomen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden aluehallitusten puheenjohtajista, hyvinvointialuejohtajista sekä strategia- ja konsernipalveluiden johtajista. Johtoryhmä päättää sopimuksen toimeenpanosta ja antaa tarvittaessa suosituksia sopimukseen tarvittavista päivityksistä. Sopimukseen liittyvien toimenpiteiden kustannusten jaosta sovitaan erikseen johtoryhmässä. Jakoperusteena käytetään lähtökohtaisesti koituvien kustannusten jakoa hyvinvointialueen väkilukuihin suhteutettuna, ellei kustannustenjako ole jostakin syystä tarkoituksenmukaisempaa tehdä erikseen sovittavalla mallilla. Kukin hyvinvointialue tekee toimeenpanoon liittyvät sitovat päätökset omien toimivaltojensa mukaisesti. Johtoryhmä raportoi sopimuksen toteutumisesta ja mahdollisista muutostarpeista aluehallituksille.